

7. Volnočasové aktivity

Základní umělecké školy, školní družiny, školní kluby a střediska volného času

Jeden z významných způsobů trávení volného času nabízejí mládeži základní umělecké školy, které v uplynulém desetiletí v Kraji Vysočina navštěvovalo stále více žáků (ve školním roce 2016/2017 o 7,2 % více než v roce 2007/2008). Mezi žáky základních uměleckých škol jednoznačně **převažují dívky**, jejichž podíl na celkovém počtu žáků se na Vysočině stabilně pohyboval kolem sedmdesáti procent. Počet absolventů základních uměleckých škol v kraji se po většinu sledované dekády blížil k jednomu tisíci, v posledních dvou školních letech však výrazně klesl.

Pokud jde o zaměření uměleckých škol, na Vysočině výrazně převažuje hudební obor s téměř dvěma třetinami žáků, za ním následuje výtvarný s více než pětinou a taneční s desetinou žáků.

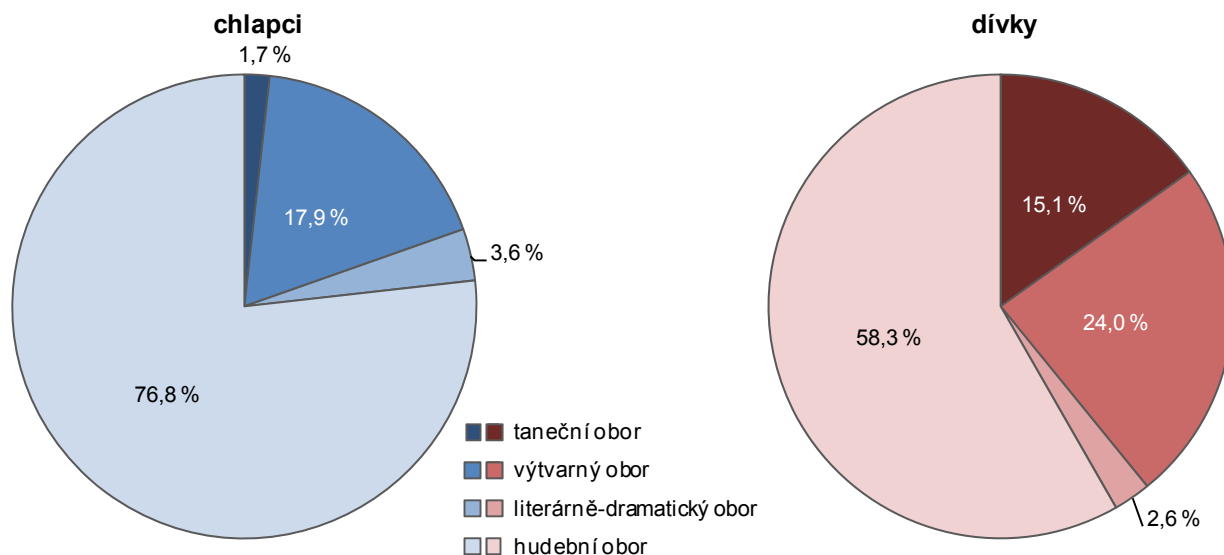
Tab. 7.1 Základní umělecké školy v Kraji Vysočina

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	10 814	10 934	11 141	11 188	11 321	11 278	11 383	11 442	11 486	11 593
z toho dívky (%)	72,3	71,8	70,3	70,1	69,4	70,1	70,2	70,6	70,9	71,3
v tom podle základních oborů (%):										
taneční	11,5	12,3	12,7	12,6	12,6	12,2	12,3	11,6	11,4	11,3
výtvarný	20,9	20,9	20,0	20,2	20,2	21,1	21,3	22,0	22,0	22,2
literárně-dramatický	2,5	2,4	2,5	2,8	2,8	2,7	2,9	2,9	2,8	2,9
hudební	65,1	64,4	64,8	64,4	64,4	64,0	63,6	63,5	63,8	63,6
Absolventi	951	990	975	892	999	982	964	917	832	.

Graf 7.1 Žáci v základních uměleckých školách podle pohlaví a základních oborů v Kraji Vysočina ve školním roce 2016/17

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy



Počet školních družin na Vysočině po celou sledovanou dekádu kolísal kolem dvou set padesáti, přičemž počet zapsaných dětí v nich nepřetržitě **stoupal** až na více než patnáct tisíc ve školním roce 2016/2017, což bylo oproti roku 2007/2008 o 20,9 % více. Šlo téměř výhradně o žáky prvního stupně základních škol, počet žáků z druhého stupně byl zanedbatelný.

Školních klubů v Kraji Vysočina působilo ve školním roce 2016/2017 šestařicet, stejně jako na začátku sledovaného desetiletí. Počet zapsaných účastníků na konci období přesáhl 2 500 a oproti školnímu roku 2007/2008 se zvýšil téměř o jedenáct procent. Mezi zapsanými účastníky zpočátku výrazně převažovali žáci **druhého stupně**, jejich počet se ale postupně snižoval a naopak přibývalo žáků prvního stupně, kteří ve školním roce 2016/2017 tvořili již 46 % celkového počtu.

Středisek volného času na Vysočině stabilně působí dvacet, ovšem počet zájmových útvarů i přijatých účastníků ve sledovaném období rostl, v případě středisek více než o pětinu, u přijatých účastníků více než o čtvrtinu. Mezi přijatými účastníky jednoznačně převládají žáci (zhruba tři čtvrtiny účastníků).

Údaje o táborové a pobytové činnosti jsou k dispozici naposledy za školní rok 2015/2016 a příliš se neliší od ostatních let sledovaného období s výjimkou roků 2011/2012 a 2012/2013, kdy došlo k jistému útlumu. V ostatních letech se konalo zhruba 370 až 390 akcí s více než deseti tisíci účastníky.

Tab. 7.2 Školní družiny, školní kluby a střediska volného času

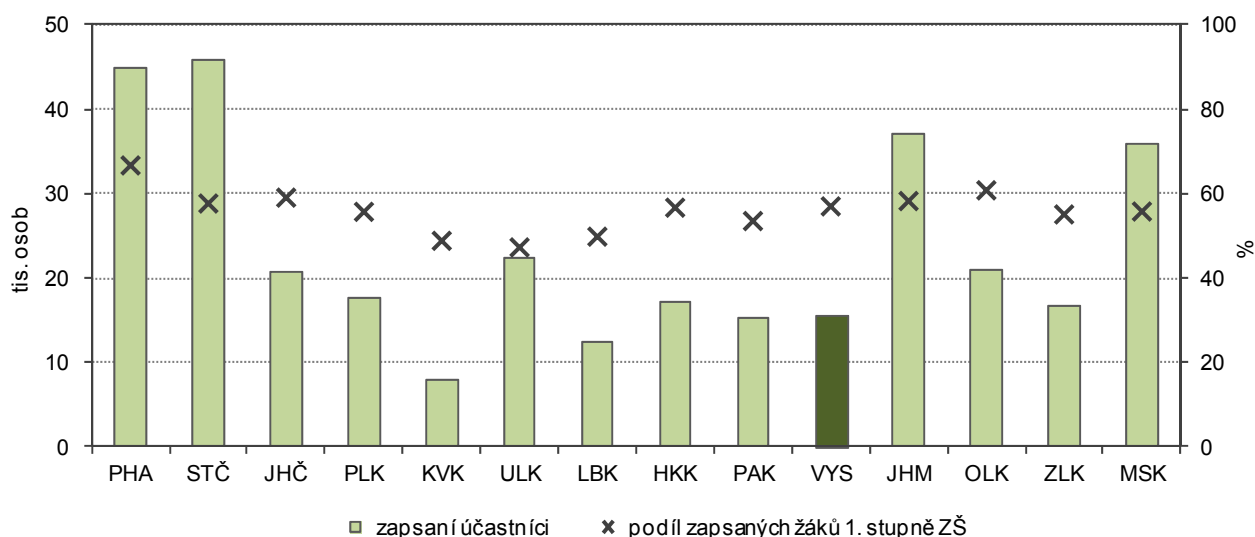
Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Školní družiny	250	242	246	247	247	248	252	252	253	253
zapsaní účastníci ¹⁾	12 877	13 031	13 074	13 376	13 707	13 917	14 403	15 064	15 370	15 574
z 1. stupně ZŠ	12 297	12 597	12 680	12 956	13 321	13 541	14 008	14 633	15 030	15 198
z 2. stupně ZŠ	580	434	394	420	365	297	322	354	253	287
Školní kluby	36	35	36	36	36	35	37	36	36	36
zapsaní účastníci ¹⁾	2 299	2 380	2 343	2 386	2 269	2 318	2 388	2 427	2 533	2 548
z 1. stupně ZŠ	583	653	767	745	974	903	887	978	1 134	1 181
z 2. stupně ZŠ	1 716	1 727	1 576	1 641	1 295	1 415	1 500	1 449	1 399	1 367
Střediska volného času	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
zájmové útvary	1 213	1 212	1 267	1 264	1 298	1 296	1 369	1 377	1 441	1 486
přijatí účastníci	14 546	15 042	15 399	15 521	15 368	16 413	16 568	17 148	18 009	18 408
děti	1 375	1 529	1 930	1 831	1 755	1 975	1 851	1 939	2 145	2 093
žáci	10 721	10 801	10 743	10 872	10 992	11 982	12 262	12 902	13 414	14 033
studenti	604	755	891	654	526	555	710	565	682	410
táborová a pobytová činnost – akce	376	362	398	377	326	353	372	390	386	.
účastníci	10 614	10 108	10 871	11 221	9 150	8 976	9 288	10 269	11 358	.

¹⁾ od školního roku 2011/12 včetně žáků z přípravné třídy ZŠ a z přípravného stupně ZŠ speciální

Graf 7.2 Zapsaní účastníci ve školních družinách podle krajů ve školním roce 2016/17

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy



Využívání informačních technologií

Z výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií jsou k dispozici i data o využívání internetu jednotlivci. Z výsledků tohoto šetření vyplývá, že v letech 2011 až 2015 na Vysočině využívala internet prakticky **celá mladá generace** (osoby ve věku 16 až 29 let). Na sociálních sítích byly aktivní více než čtyři pětiny mladých, polovina mladých využívala internetové bankovníctví a více než dvě pětiny příslušníků mladé generace nakupovaly po internetu nebo hrály počítačové hry. Ve srovnání s celkovou populací kraje ve věku 16 a více let to jsou vesměs podstatně vyšší hodnoty.



Tab. 7.3 Využívání internetu jednotlivci v letech 2011 až 2015 v Kraji Vysočina*)

Zdroj: ČSÚ - Vyběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

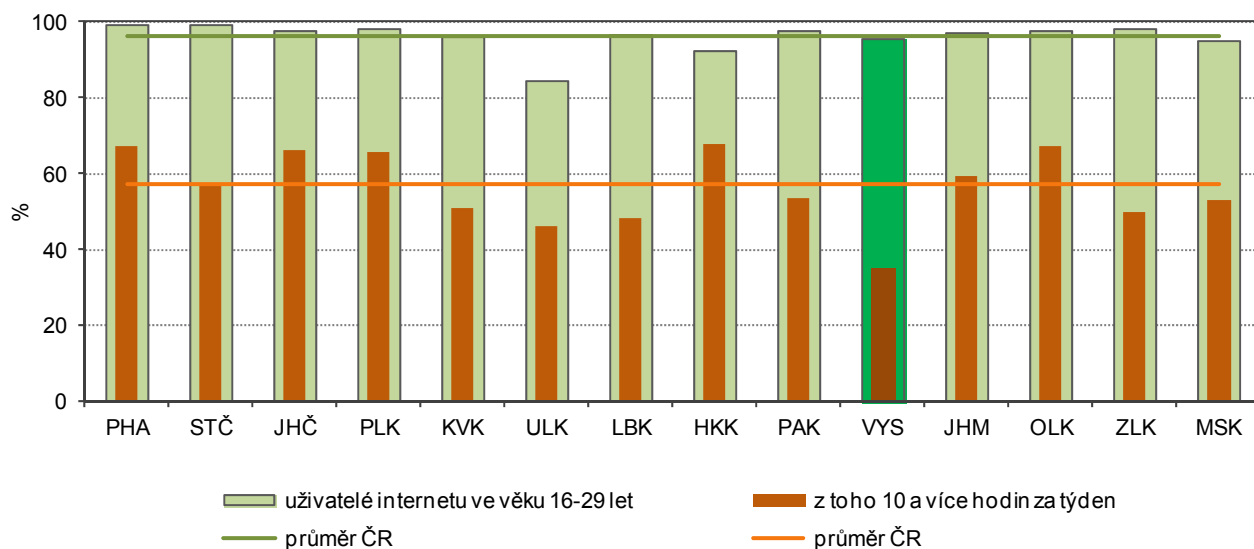
%

	Podíl z počtu osob ve věku 16 a více let					Podíl z počtu osob ve věku 16–29 let				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Uživatelé internetu	65,5	65,5	69,3	68,9	70,0	97,0	97,8	97,7	95,8	95,3
Internet v mobilním telefonu	.	.	40,7	54,7	62,7	.	.	15,1	22,4	28,0
Účast v sociálních sítích	20,6	27,5	31,3	33,3	34,2	63,1	80,9	83,3	84,3	83,3
Internetové bankovníctví	23,0	28,9	32,6	37,2	38,4	27,4	36,5	41,7	50,1	49,7
Nakupování na internetu	15,4	16,5	20,1	21,8	23,3	23,5	28,4	35,8	37,7	40,9
Hraní počítačových her	.	.	17,9	15,8	16,0	.	.	52,4	44,6	42,2

*) vážené klouzavé průměry z tříletých období - např. údaj za rok 2015 je vypočítán jako průměr z dat za roky 2014, 2015 a 2016 období sběru dat: 2. čtvrtletí daného roku

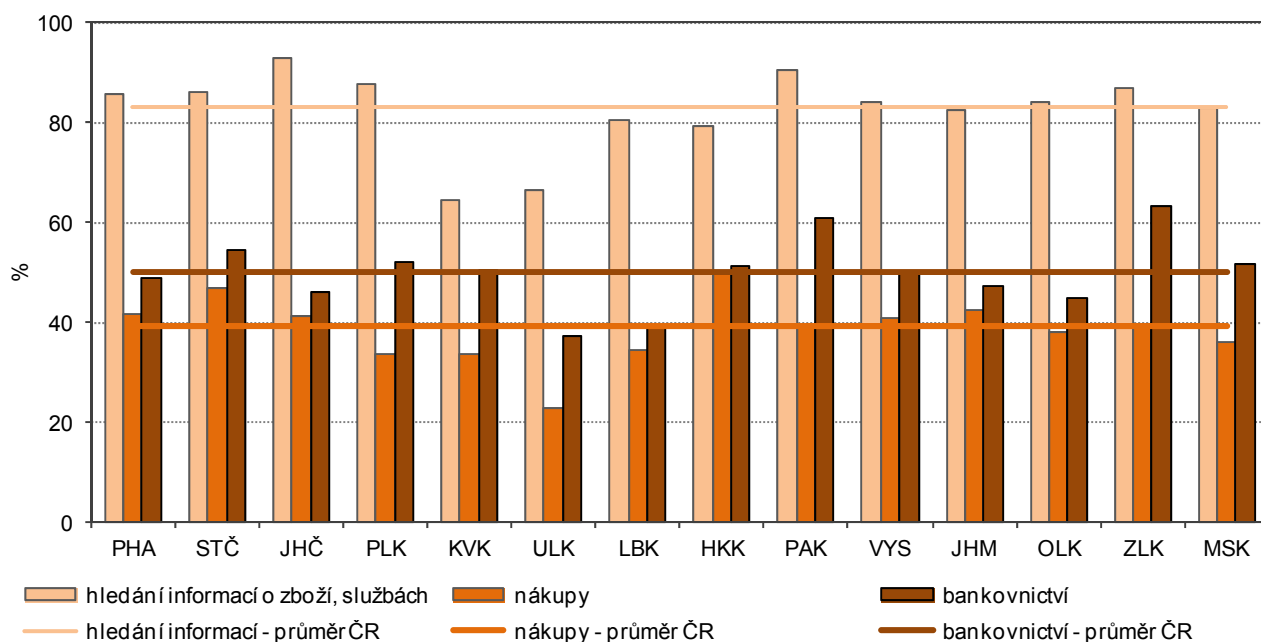
Graf 7.3 Uživatelé internetu podle krajů v letech 2014–2016 (tříletý průměr)

Zdroj: ČSÚ - Vyběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií



Graf 7.4 Využívání internetu osobami ve věku 16–29 let pro vyhledávání informací, nákupy a internetové bankovníctví podle krajů v letech 2014–2016 (tříletý průměr)

Zdroj: ČSÚ - Vyběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií



Sport

Jednou z nejmasovějších forem zábavy a trávení volného času stále představuje sport. Na Vysočině ke konci roku 2016 působilo 757 sportovních oddílů s téměř 48 000 členy. Nejmasovější základnu má stále kopaná (více než 37 % z celkového počtu členů), žádný z ostatních sportů v kraji se k ní popularitou ani zdaleka neblíží. Na fotbal připadá též téměř čtvrtina celkového počtu sportovních oddílů na Vysočině.

Téměř **třicet procent** členské základny sportovních oddílů v kraji připadá na **žáky**, více než **desetina** na **dorostence** (15 až 18 let), zbytek připadá na dospělé (19 a více let), v nichž se nám žel ztrácí osoby do 29 let. Zde se tedy můžeme soustředit jen na žáky a dorostence, kteří na Vysočině tvoří zvláště velkou část členské základny u několika sportů, jak nových a nastupujících (florbal), tak tradičních, u těch ale s velkým „odpadem“ při přechodu do kategorie dorostu nebo dospělých (volejbal, atletika, košíková).

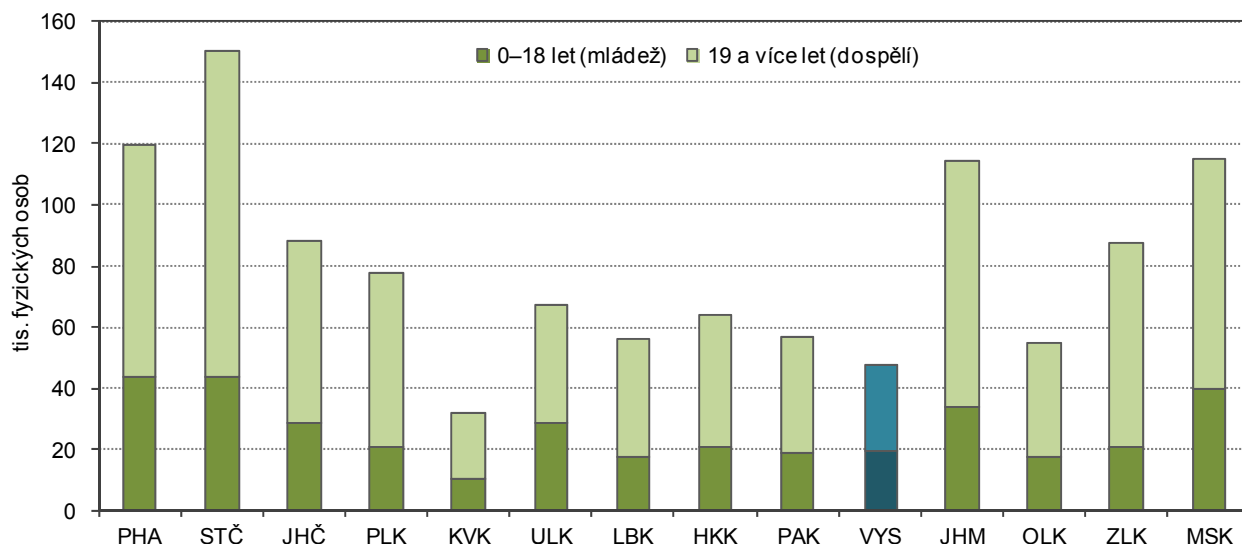
Tab. 7.4 Členská základna vybraných sportovních odvětví v Kraji Vysočina podle pohlaví a věku k 31. 12. 2016

Zdroj: Česká unie sportu

	Členská základna v kraji celkem	z toho ženy (%)	Podíl podle věku (%)			Oddíly
			0–14 let (žáci)	15–18 let (dorostenci)	19 a více let (dospělí)	
Česká unie sportu celkem	47 823	25,4	29,7	11,2	59,0	757
z toho sportovní odvětví:						
fotbal	17 758	4,2	18,8	14,8	66,4	178
sport pro všechny	3 617	65,8	27,4	10,0	62,6	56
lední hokej	3 057	4,4	30,4	12,0	57,6	37
tenis	2 118	30,2	25,6	10,1	64,4	44
florbal	2 034	20,3	34,5	28,1	37,4	23
volnočasový a rekreační sport	1 764	46,0	9,9	5,7	84,4	49
volejbal	1 656	53,9	28,4	19,1	52,4	33
atletika	1 491	48,7	50,4	21,8	27,8	16
stolní tenis	1 300	10,3	17,2	15,5	67,3	57
basketbal	1 207	37,2	41,4	21,2	37,4	9

Graf 7.5 Členská základna České unie sportu podle věku a krajů k 31. 12. 2016

Zdroj: Česká unie sportu



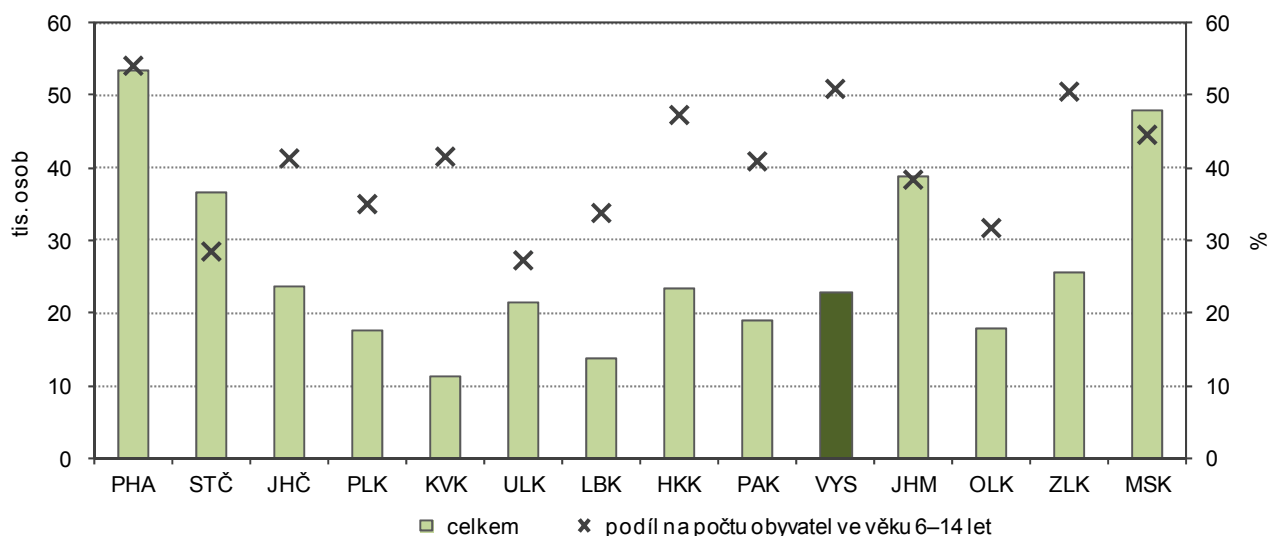
Veřejné knihovny

V roce 2015 v Kraji Vysočina působilo 530 knihoven s více než 74 tisíci registrovanými čtenáři. Z nich téměř třetinu (31,0 %) tvořilo přes 23 tisíc čtenářů do patnácti let. Oproti roku 2010 se počet dětských registrovaných čtenářů na Vysočině zvýšil o 5,8 % a jejich podíl na celkovém počtu čtenářů vzrostl o jeden procentní bod. Registrovaní čtenáři do patnácti let tvoří v Kraji Vysočina zhruba polovinu celkového počtu dětí ve věku 6 až 14 let (51,0 % v roce 2010, 50,3 % v roce 2015).

V mezikrajském srovnání se Vysočina v roce 2015 vyznačovala nejvyšším podílem čtenářů do patnácti let na celkovém počtu registrovaných čtenářů a druhým nejvyšším podílem registrovaných čtenářů na počtu dětí ve věku 6 až 14 let (za Hlavním městem Prahou).

Graf 7.6 Registrovaní čtenáři ve věku do 15 let ve veřejných knihovnách podle krajů v roce 2015

Pramen: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu



Péče o mladou generaci v regionu (krajské dokumenty zaměřené na péči o mladou generaci)

Na regionální úrovni se problematiky mladé generace dotýká Program rozvoje Kraje Vysočina schválený pro období 2015 až 2018. Je to zejména v rámci Prioritní oblasti 2: Kvalitní a dostupné veřejné služby, zvláště v opatřeních 2.6 Prorodinná a proseniorská politika, 2.7 Volnočasové aktivity, 2.8 Sport a tělovýchova, v menší míře i opatření 2.3 Zdravotní péče a prevence zdraví.

V soudobé společnosti se projevují různé negativní jevy, jako rostoucí trend vzniku závislostí, snižování věku při zahájení užívání drog a alkoholu a jejich následné dopady v podobě související kriminality. Těmto nežádoucím jevům lze čelit prostřednictvím prevence a nabídkou vhodných forem trávení volného času pro rizikové skupiny obyvatel.

Zlepšení podmínek a vytvoření společenského klimatu pro zdravé fungování rodiny by měly napomoci aktivity směřující k zlepšení podmínek života rodin, ke sladování rodinného a pracovního života a vytváření klimatu, v němž je role rodiny patřičně oceňována. Jde např. o služby typu mateřských center, nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, Family Pointů, Rodinných pasů.

Při výše zmíněné prevenci negativních společenských jevů mají nezastupitelnou úlohu volnočasové aktivity, vedoucí děti a mladé lidi k zdravému životnímu stylu a všestrannému rozvoji osobnosti. K tomu je ale nezbytné tyto aktivity odpovídajícím způsobem personálně a materiálně opatřit, zejména zajistit vzdělávání a proškolení dobrovolných pracovníků, zkvalitnit a modernizovat v současnosti většinou zastaralé materiální a technické vybavení a zajistit i potřebnou propagaci.

S tím úzce souvisí sport a tělovýchova jako (nejen) forma trávení volného času. Cílem kraje je zvýšit zapojení obyvatel Vysočiny do sportu a tělovýchovy a zkvalitnění organizovaného spolkového amatérského a výkonnostního sportu s přednostním zaměřením na mládež.

Problémem sportu na Vysočině je nedostatek kvalitních sportovišť a početně nevyhovující personální zabezpečení na profesionální úrovni. Sportovní infrastruktura v majetku sportovních organizací je většinou zastaralá a její stav trpí nedostatkem finančních prostředků. Provoz sportovních hal a mnohých dalších sportovišť by byl nemožný bez hrazení části provozních nákladů ze strany kraje, měst a obcí. Proto stojí v kraji v popředí zájmu údržba a rozvoj sportovišť a související infrastruktury a zlepšení podmínek pro organizování celoroční sportovní činnosti.

V popředí zájmu a vkladem do budoucnosti je výchova dětí a mládeže ke sportu a pohybové aktivitě. Kraj Vysočina jako jediný v České republice podporuje systémově fungující centra talentované mládeže, umožňující těm nejlepším získat nejpříznivější podmínky pro výkonnostní růst.

Zejména vzdělávání, kvalifikace a možnosti uplatnění na regionálním trhu práce se dotýká Prioritní oblast 1: Konkurenceschopná ekonomika a zaměstnanost, konkrétně opatření 1.3 Regionální školství a 1.4 Adaptabilita zaměstnanců a rozvoj terciárního a dalšího vzdělávání.

Cílem těchto opatření je zvýšení kvality vzdělávání v regionálním školství a sladění jeho výstupů s trhem práce a dále rozšíření a zkvalitnění nabídky terciárního vzdělání.

Na Vysočině se projevuje nedostatečná odezva vzdělávacího systému na potřeby trhu práce, disproporce se projevuje zejména pro region klíčových průmyslových a stavebních oborů, ale i v poslední době potlačovaných zemědělských oborů. Proto je z pohledu kraje třeba modernizovat systém středního odborného vzdělání s důrazem na podporu technického a přírodovědného vzdělání. Prostředkem k tomu má být např. zlepšení spolupráce škol a firem při zajišťování odborného vzdělávání, vytvoření systému zjišťování zpětné vazby o výsledcích vzdělávání a modernizace systémů hodnocení, posílení motivace žáků základních a středních škol i rodičů k získávání kompetencí v technické a přírodovědné oblasti a matematice, rozvoj kompetencí žáků v klíčových dovednostech (cizí jazyky, ICT, podnikání a finanční gramotnost).

V oblasti terciárního vzdělávání je hlavním problémem Vysočiny skutečnost, že mladí lidé studují většinou na relativně dostupných vysokých školách mimo kraj a mnozí z nich se již na Vysočinu nevrátí. Terciární vzdělání v kraji se opírá o jednu veřejnou vysokou školu, které sekundují jedna soukromá vysoká škola a několik poboček vysokých škol sídlících v jiných krajích. Stále však chybí program s jasnou vazbou na regionální poptávku firem a též navazující magisterské programy. Profil části absolventů vysokých škol neodpovídá plně potřebám trhu práce v regionu. Cílem kraje tak je posílení nabídky terciárního vzdělávání zaměřeného do praxe, technicky zaměřených oborů na základě poptávky subjektů z regionu.

